

คำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๓

โดยที่เป็นการสมควรให้กระบวนการทางศาลในทุกชั้นตอนมีการปฏิบัติต่อผู้เสียหายซึ่งเป็นเหยื่ออาชญากรรมอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑ ประธานศาลฎีกา จึงออกคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อผู้เสียหาย ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ศาลพึงปฏิบัติต่อผู้เสียหายด้วยความเข้าใจและคำนึงถึงศักดิ์ศรีของบุคคล ตลอดจนความปลอดภัยและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อร่างกาย จิตใจ ฐานะ สถานภาพทางสังคม ความเป็นอยู่ และการดำรงชีวิตของผู้เสียหายอันเนื่องมาจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาล

หลักทั่วไป

ข้อ ๒ ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลพึงรับฟังความคิดเห็นหรือความกังวลใจของผู้เสียหายด้วยความเมตตาและเข้าใจ และด้วยความเป็นกลางโดยปราศจากอคติที่มีต่อทุกฝ่ายในคดี

ข้อ ๓ เมื่อเห็นเป็นการจำเป็น ศาลอาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ศาลจัดทำข้อมูลประวัติของผู้เสียหาย ผลกระทบ หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหาย ความคิดเห็น หรือความกังวลใจของผู้เสียหาย ตลอดจนพฤติการณ์อื่นใดที่เกี่ยวข้องซึ่งศาลเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อคดี

กรณีผู้เสียหายร้องขอคุ้มครองความปลอดภัยให้ดำเนินการตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ หรือศาลอาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลดำเนินการตามความเหมาะสม

ข้อ ๔ ศาลพึงอธิบายถึงสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของผู้เสียหาย ขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณา รวมถึงแจ้งความคืบหน้าและการสิ้นสุดของการดำเนินกระบวนการให้ผู้เสียหายทราบ

ข้อ ๕ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ คดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว คดีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กหรือเยาวชน หรือคดีที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนหรือสังคม ศาลพึงระมัดระวังไม่ให้มีการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้ต้องหาหรือจำเลยกับผู้เสียหายและพยาน โดยจัดห้องพักผู้เสียหายและพยานเหล่านั้นแยกต่างหากจากห้องพักพยานทั่วไป รวมถึงอาจจัดให้มีการสืบพยานผ่านระบบการประชุมทางจอภาพหรือสืบพยานแบบไม่เผชิญหน้าเท่าที่ไม่ขัดแย้งต่อกฎหมาย

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

ข้อ ๖ ในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ศาลพึงคำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน และสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย โดยอาจสอบถามความคิดเห็นของผู้เสียหายเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

ข้อ ๗ ในกรณีที่มีคำสั่งปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ศาลอาจกำหนดมาตรการกำกับดูแลความปลอดภัยของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและสิทธิของผู้เสียหาย เช่น

- (๑) ห้ามยุ่งเกี่ยวหรือติดต่อกับผู้เสียหายไม่ว่าด้วยวิธีการใด
- (๒) ห้ามปรากฏตัวให้ผู้เสียหายเห็นโดยจงใจ
- (๓) ห้ามเข้าไปในสถานที่ที่ผู้เสียหายอยู่อาศัย
- (๔) ห้ามสืบหาหรือตรวจสอบความเป็นไปของผู้เสียหาย

การเยียวยาความเสียหาย

ข้อ ๘ ศาลพึงให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้เสียหายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายตามสมควร ในการดำเนินการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ค่าตอบแทน หรือการช่วยเหลืออย่างอื่นที่จำเป็น

ข้อ ๙ ศาลพึงช่วยเหลือแนะนำผู้เสียหายในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เป็นธรรม รวดเร็ว และเป็นที่น่าพอใจแก่ทุกฝ่าย

การพิพากษาคดี

ข้อ ๑๐ ในการกำหนดโทษ ศาลพึงรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายและคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายประกอบด้วยเสมอ ในกรณีที่จะพิพากษารอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ และคุมความประพฤติจำเลย หากผู้เสียหายยังมิได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทน พึงกำหนดให้การชดเชยชดเชยค่าสินไหมทดแทนเป็นเงื่อนไขในการคุมความประพฤติจำเลยด้วย และอาจวางเงื่อนไขให้จำเลยปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายด้วยก็ได้

ข้อ ๑๑ เมื่อมีคำพิพากษา ศาลพึงแจ้งผลคำพิพากษาพร้อมคำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิในการอุทธรณ์ หรือฎีกาให้ผู้เสียหายทราบโดยเร็วโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

การบังคับค่าสินไหมทดแทน

ข้อ ๑๒ กรณีที่มีคำพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและจำเป็นต้องมีการบังคับคดี ให้เจ้าหน้าที่ศาลให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายในการดำเนินการเพื่อบังคับคดี รวมทั้งการประสานงานแจ้งไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียหายหรือขอข้อมูลจากองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การยึดอายัดทรัพย์สินของจำเลยหรือบังคับคดี โดยวิธีการอื่นต่อไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

เมทินี ชโลธร

ประธานศาลฎีกา